

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางป้องกันและลดการสูญเสียมรดกชาติ
ด้านสถาปัตยกรรมสถานที่ทำการราชการไทย
(ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ.2488 - 2520)

จัดทำโดย นายวิรัช เกตุนาม
รหัส 89019

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 89
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2562
ลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ.

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางป้องกันและลดการสูญเสียมรดกชาติ
ด้านสถาปัตยกรรมสถานที่ทำการราชการไทย
(ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ.2488 - 2520)

จัดทำโดย นายวิรัช เกตุนาม
รหัส 89019

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 89
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2562

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

(หน้าอนุมัติ)
สำนักงาน ก.พ.

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรมของสำนักงาน ก.พ.

ลงชื่อ.....
(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....
(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....
(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....
(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ด้วยอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างของรัฐซึ่งเป็นทรัพย์สินทรัพย์สินของแผ่นดิน และเป็นที่ราชพัสดุ โดยมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ปัจจุบันอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราชพัสดุส่วนใหญ่ อยู่ในความปกครองดูแลของส่วนราชการและครอบครองใช้ประโยชน์ ในจำนวนนี้มีอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างหลายหลังที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมร่วมยุคระหว่างตะวันตกกับสถาปัตยกรรมไทยผสมผสานกัน หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ปัจจุบันยังคงหลงเหลืออยู่ให้พบเห็นอยู่ในหลาย ๆ จังหวัด สิ่งที่คาดว่าต่อไปในอนาคตอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอันทรงคุณค่าเหล่านี้ก็จะเลือนหายไปจากสายตาของคนไทยและจะไม่พบเห็นใดที่สุด เนื่องจากส่วนราชการผู้ใช้ประโยชน์ใช้อำนาจตามกฎหมายที่มีดำเนินการรื้อถอนออกไปเนื่องจากความชำรุดทรุดโทรม หรือต้องการพื้นที่เพื่อปลูกสร้างอาคารหลังใหม่ทดแทนหลังเดิมเพื่อใช้สอยประโยชน์ตามภารกิจที่ขยายเพิ่มขึ้นเป็นระยะ หากส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ และภาคประชาสังคม มิได้เข้าร่วมกันปกป้องหวงแหน อนุรักษ์ดูแลสถานที่ราชการไทยดังกล่าวไว้เพื่อการศึกษาค้นคว้าประวัติความเป็นมาความเป็นอัตลักษณ์ของสถาปัตยกรรมสถานที่ทำการราชการไทยนับว่าเป็นการสูญเสียมรดกของชาติไปอย่างไม่มีโอกาสเรียกคืนกลับมาดังเดิมได้ต่อไปอีกแล้ว สถานการณ์ของโลกและประเทศไทยในช่วง 20 ปี ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมมาอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐมีการปรับบทบาทและการบริหารองค์กรเพื่อรองรับพันธกิจ และภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไป มีกระทรวง ทบวง กรม ที่รัฐบาลได้ออกกฎหมายเพื่อปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการเมื่อปี พ.ศ.2545 และจัดสรรงบประมาณให้กับส่วนราชการหรือหน่วยงานราชการ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงสถานที่ทำงานใหม่หรือขยายพื้นที่ใช้สอยรองรับอัตรากำลัง และภารกิจที่เพิ่มขึ้น ด้วยเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวทำให้ต้องปรับปรุงและขยายอาคารที่ทำการหลังใหม่พื้นที่ใช้สอยมากขึ้นตามอัตรากำลังและภารกิจที่เพิ่มขึ้น ทำให้หน่วยงานราชการจำต้องเลือกใช้ที่ดินที่ตั้งเดิมในการปรับปรุง จะต้องการรื้อถอนอาคารสิ่งปลูกสร้างของทางราชการที่เคยใช้ราชการมาแต่เดิมในอดีตทิ้งไปเพื่อทำการก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างหลังใหม่ หรือบางส่วนปรับปรุงแก้ไขอาคารเดิมให้มีขนาดตามความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ทำให้อาคารเดิมไม่ได้สัดส่วนหรือไม่หลงเหลือสถาปัตยกรรมเดิมของอาคารและสิ่งปลูกสร้างไว้ ดังนั้น ไม่ว่าจะรื้อถอนอาคารทั้งหมดหรือบางส่วน หรือปรับปรุงใหม่ ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานผู้ใช้จะทราบหรือไม่ว่าอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ท่านกำลังจะรื้อถอนอาจเป็นการทำลายมรดกของชาติอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินอาจจะไม่มีราคาค่าซากในทางบัญชี แต่ความเป็นอาคารสถานที่ทำการราชการไทยที่มีรูปลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมไทยยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ.2488 – 2520) ที่ทรัพย์สินมีมูลค่าสูงในความรู้สึกด้านจิตใจคนไทยซึ่งสามารถประเมินหามูลค่าเทียบเคียงกันได้กับความสูญเสียทางวัฒนธรรมของชาติ ถ้าหากวันนี้ไม่มีผู้ใดลุกขึ้นมาปกป้องและอนุรักษ์ไว้เราคงจะไม่เหลือมรดกของชาติเหล่านี้ให้ลูกให้หลานได้รู้และสัมผัสกับสภาพของจริง คงจะเหลือไว้แต่ภาพในหนังสือประวัติศาสตร์ชาติไทยเท่านั้น หากมองในทาง

กลับกันว่าถ้าวันนี้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาให้ความร่วมมือปกป้องและอนุรักษ์อาคารสถานที่ทำการราชการอย่างจริงจัง ประเทศไทยจะได้มีอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างหลงเหลือที่สมควรอนุรักษ์เพื่อเชื่อมโยงรอยต่อประวัติศาสตร์ชาติไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไว้ให้ลูกหลานได้ศึกษาค้นคว้าอัตลักษณ์สถาปัตยกรรมของความเป็นไทยต่อไปไม่ถูกลบไปจากความทรงจำของคนไทยและคนรุ่นหลัง แล้วให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพและมีงบประมาณได้เป็นหน่วยงานเจ้าภาพในการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาพร้อมปรับปรุงซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดีรักษาสถาปัตยกรรมเดิม ๆ ไว้เช่นเดิม นอกจากจะได้ใช้สอยประโยชน์แล้ว ยังมีคุณค่าทางจิตใจและบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม ความประณีตทางศิลปกรรมของช่างไทยในอดีตได้เป็นอย่างดี สามารถใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางภูมิปัญญาของคนในยุคสมัยที่ผ่านมาในอดีตได้เป็นอย่างดี รูปแบบสถาปัตยกรรมดังกล่าวถูกสร้างขึ้นอย่างสอดคล้องกับบริบททางสังคมและการเมืองของไทยอย่างชัดเจนตรงไปตรงมาซึ่งอย่างน้อยก็ทำให้รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์มีคุณค่าในแง่ที่ทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของงานศิลปะสถาปัตยกรรมหรือมากกว่านั้นสามารถพัฒนาบูรณะซ่อมแซมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดหรือชุมชนนั้น ๆ เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ก็จะสามารถสร้างรายได้ให้ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

หวังว่าแนวความคิดนี้จะเป็นประโยชน์ และกระตุ้นเตือนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหันมาใส่ใจหรือให้ความสำคัญ และหาทางบริหารจัดการพื้นที่และอาคารสถานที่ทำการราชการให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นมรดกของชาติเพื่อการเรียนรู้ ของคนในชาติสืบต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณบุคคลต่าง ๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการเข้ารับการอบรม นบส. และการจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลครั้งนี้ โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.วิฑูรย์ สิมะโชคดี อดีตปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ของกลุ่ม GP.1 ที่ได้ให้คำชี้แนะ ถ่ายทอดประสบการณ์ และให้ข้อคิดที่หลายๆ ครอบครัวทุกมิติ ซึ่งทำให้การศึกษาดำเนินไปอย่างมีทิศทางและมีความสมบูรณ์ชัดเจนอย่างมาก รวมทั้งท่านอาจารย์ที่ปรึกษาของรุ่น 89 ทุกท่าน ซึ่งผู้ศึกษาได้นำข้อคิดเห็นต่าง ๆ มาปรับปรุงรายงานการศึกษาให้มีความสมบูรณ์ตามคำแนะนำ และขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษา นบส. รุ่น 89 ที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม GP1 ทุก ๆ ท่านที่ช่วยเป็นหลักในการจัดทำรายงานกลุ่ม (Group Project: GP) ซึ่งทำให้สมาชิกในกลุ่มมีเวลาและโอกาสในการทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลได้เสร็จสมบูรณ์ทันเวลา

ขอขอบพระคุณท่านวิทยากรในหลักสูตรทุกท่าน ทีมงานคณาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์ (NIDA) ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของนักบริหารสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. ที่ได้ทุ่มเทให้ความสนใจ และเวลาในการทำให้การอบรมหลักสูตร “นักบริหารระดับสูง: ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม” สำเร็จลุล่วงไปได้โดยดีโดยผู้ศึกษาเชื่อว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อย่างครบถ้วน และขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ ในรุ่น 89 สำหรับมิตรภาพและคำชี้แนะต่าง ๆ ที่ได้มอบให้ผู้ศึกษาตลอดช่วงเวลาอบรม

วิรัช เกตุนาม

พฤษภาคม 2562

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	1
1.1 การวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	1
1.2 ตำแหน่งรองอธิบดีที่เป็นเป้าหมาย	2
1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	4
2. ข้อเสนอโครงการพัฒนางาน	6
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	6
2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย	24
2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ	25
3. แผนพัฒนาตนเอง	26
3.1 การวิเคราะห์ตนเอง	26
3.2 การวางแผนพัฒนาตนเอง	27
บรรณานุกรม	34
ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	35

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ข้อมูลอาคารและสิ่งปลูกสร้างของรัฐ (ที่ราชพัสดุ)	17
ตารางที่ 2	ข้อมูลการรื้อถอนอาคารและสิ่งปลูกสร้างของรัฐ (ที่ราชพัสดุ)	17
ตารางที่ 3	กราฟวงกลมแสดงสัดส่วนอาคารและสิ่งปลูกสร้างของรัฐ (ที่ราชพัสดุ)	18
ตารางที่ 4	การวิเคราะห์แนวคิดพื้นฐาน	18
ตารางที่ 5	วิเคราะห์เป้าหมาย	23
ตารางที่ 6	การวิเคราะห์ต้นทุนน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ	23

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	ภาพการทำสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรกับกลุ่มอักษะ	6
ภาพที่ 2	รูปแบบลวดลายสถาปัตยกรรมอาคารช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2	9
ภาพที่ 3	ช่วงเวลาการปกครองราชอาณาจักรและการบริหารจัดการทรัพย์สินของรัฐ ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ	11
ภาพที่ 4	รูปแบบการเปรียบเทียบการบริหารจัดการทรัพย์สินของรัฐของหน่วยงานที่ รับผิดชอบ	12
ภาพที่ 5	ภาพอาคารโบราณสถานของไทยที่สำคัญก่อสร้างในสมัยรัชการที่ 5 ที่กรมศิลปากรดูแล	13
ภาพที่ 6	อาคารที่ทำการราชการไทยในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ปัจจุบันรื้อถอน ไปแล้ว	14
ภาพที่ 7	อาคารศาลากลางจังหวัดตากหลังเก่า ที่ได้รื้อถอนแล้ว ปัจจุบันปลูกสร้าง อาคารสำนักงานเทศบาลเมืองตาก	14
ภาพที่ 8	อาคารสถานีตำรวจสวรรคโลก จวนผู้ว่าราชการจังหวัดตาก และที่ว่าการ อำเภอแม่ฮ่องสอน หลังเดิม	15
ภาพที่ 9	อาคารที่ว่าการอำเภอบางกระทุ่ม โรงเรียนประจำจังหวัด ศาลจังหวัดแม่สอด และโรงเรียนพรหมพิรามอุทิศ หลังเดิมรอการปรับปรุงซ่อมแซม	15
ภาพที่ 10	รูปแบบกรอบความคิดเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาที่ยั่งยืน	18
ภาพที่ 11	รูปแบบแนวความคิดการสร้างเรื่องราวที่โดดเด่นเพื่อเชื่อมโยงกับ ประวัติศาสตร์ของยุค	19
ภาพที่ 13	การอนุรักษ์อาคารศาลาว่าการเก่าฮอกไกโดรูปแบบสถาปัตยกรรมโคโลเนียล และการบริหารจัดการ	24
ภาพที่ 14	แบบกรอบความคิดเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาที่ยั่งยืน	

1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย

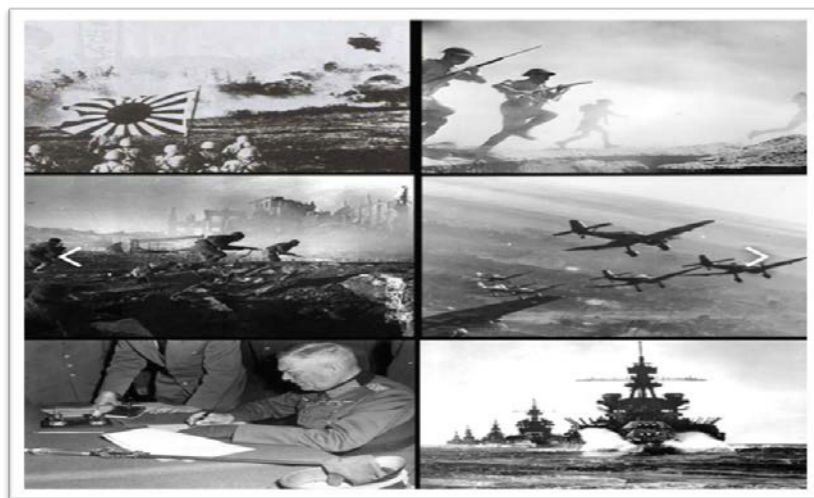
(ข้อมูลส่วนบุคคล ไม่เผยแพร่)

2. ข้อเสนอโครงการพัฒนางาน

“แนวทางป้องกันและลดการสูญเสียมรดกของชาติด้านสถาปัตยกรรมสถานที่ทำการราชการไทย
ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2488-2520)”

2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา

2.1.1 ความเป็นมา

ภาพที่ 1 ภาพการทำสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรกับกลุ่มอักษะ

(1) สงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงด้วยชัยชนะของฝ่ายสัมพันธมิตร ผลของสงครามได้เปลี่ยนแปลงการวางแนวทางการเมืองและโครงสร้างสังคมของโลก สหประชาชาติถูกสถาปนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศและเพื่อป้องกันความขัดแย้งในอนาคต สหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียตก้าวเป็นมหาอำนาจของโลกอันเป็นคู่แข่งกัน นำไปสู่ความขัดแย้งบนเวทีแห่งสงครามเย็น ซึ่งได้ดำเนินต่อมาอีก 10 ปี หลังสงคราม ขณะเดียวกันการยอมรับหลักการการกำหนดเขตปกครองด้วยตนเอง เร่งให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเอกราชในทวีปเอเชีย และทวีปแอฟริกา พร้อม ๆ กันที่หลายประเทศได้มุ่งหน้าฟื้นฟูเศรษฐกิจซึ่งอุตสาหกรรมได้รับความเสียหายระหว่างสงคราม และบูรณาการทางการเมืองได้เกิดขึ้นทั่วโลกในความพยายามที่จะรักษาเกียรติภาพความสัมพันธ์หลังสงคราม ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วงที่ 1 (พ.ศ.2481- 2487) และช่วงที่ 2 (พ.ศ.2491- 2500) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างสถานที่ทำการราชการไทยสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ สะท้อนแนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองหลังการปฏิวัติการปกครอง พ.ศ.2475 แนวนโยบายทางการเมืองการปกครองซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนาพื้นที่ถึงบทบาททางการเมืองการปกครองหลังการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จอมพล ป.พิบูลสงคราม มีความพยายามที่จะสะท้อนแนวความคิดอุดมการณ์ชาตินิยมบางประการโดยแสดงออกของรูปแบบ สัญลักษณ์ทางการเมืองการปกครองแบบใหม่ผ่านทางรูปแบบสถาปัตยกรรม

เป็นจุดเริ่มต้นของนโยบายเมืองใหม่ในส่วนภูมิภาค ถือเป็นแบบ หรือภาพร่างทางความคิด นโยบายการสร้างชาติต้องการให้พัฒนาวิถีชีวิต และความเจริญให้บ้านเมืองด้วยการก่อสร้างถนนระหว่างจังหวัดต่อจังหวัด อำเภอต่ออำเภอ การออกแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ก็เป็นเช่นเดียวกัน สถาปัตยกรรมในหน้าประวัติศาสตร์ที่มีแนวความคิด และบริบทแวดล้อมต่างอยู่เบื้องหลังการก่อรูปสถาปัตยกรรม เพราะฉะนั้น สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ก็ย่อมแสดงออกถึงบริบทแวดล้อมต่าง ๆ มาสู่การออกแบบ อาทิ แนวความคิด อุดมการณ์ชาตินิยมบางประการซึ่งแสดงออกผ่านรูปแบบสัญลักษณ์ทางการเมืองใหม่การปกครองแบบใหม่ดังตัวอย่างของอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และรูปแบบทางสถาปัตยกรรมริมถนนราชดำเนินที่กรุงเทพมหานคร การรับอิทธิพลทางความคิดจากโลกฝ่ายตะวันตกผ่านการศึกษาเล่าเรียนของชนชั้นนำทางการเมืองจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ.2475 ซึ่งทำให้มีการออกแบบก่อสร้างสถาปัตยกรรมแบบใหม่โดยสถาปนิกไทยรุ่นใหม่ที่สามารถศึกษาจากโลกตะวันตก โดยนำเอกรูปแบบอาคารแบบใหม่ที่ซึ่งมีฐานความคิดมาจากการเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ในโลกตะวันตกซึ่งสัมพันธ์กับรูปทรงเรขาคณิต เน้นความสัมพันธ์ของรูปทรงพื้นผิวและเส้นสายต่างๆ ของอาคาร มีลักษณะคล้ายกล่องสี่เหลี่ยม มีกันสาดสี่เหลี่ยมด้านบนของช่องประตู หน้าต่าง ก่อสร้างด้วยวัสดุใหม่ คือ คอนกรีตเสริมเหล็ก หรือคอนกรีตผสมไม้ และเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ จึงเน้นเรื่องการออกแบบเพื่อเหมาะสมกับพื้นที่และการใช้สอย ด้วยรูปทรงทางสถาปัตยกรรมที่ดูเรียบง่ายกว่ารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยที่ก่อสร้างสืบทอดกันมา และมีความสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอย สถาปัตยกรรมแบบใหม่นี้ จึงถูกกำหนดให้เป็นตัวแทนแห่งความทันสมัยใช้องค์ประกอบหรือการตกแต่งแบบที่ทำให้อาคารมีลักษณะเรียบง่าย รูปทรงโดยรวมเป็นแบบกล่องสี่เหลี่ยม และมีหลังคาราบ ดังเช่น รูปแบบอาคารราชการ เป็นสำนักงานสำหรับให้ประชาชนมาติดต่อใช้บริการ รูปแบบอาคารเรียน คือ โรงเรียนประจำจังหวัดสำหรับบุรุษ และโรงเรียนประจำจังหวัดสำหรับสตรี ตั้งแต่อดีตยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณปี พ.ศ.2488 ต้นมา ระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนหนทาง สะพาน แหล่งโบราณสถาน สถานที่ทำการราชการไทย บ้านเรือนของประชาชนไทยถูกฝ่ายสัมพันธมิตรทิ้งระเบิดที่มีอนุภาพทำลายล้างได้รับความเสียหายหลายแห่งเป็นวงกว้าง และรวมถึงระบบสาธารณูปโภค การบูรณะซ่อมแซมให้กับมาใช้ดั้งเดิมคงต้องใช้เงินงบประมาณและเวลานานพอสมควรเนื่องจากรัฐบาลไม่มีแหล่งเงินที่จะนำมาใช้เพื่อการพัฒนาช่วงหลังสงครามมากนัก ลักษณะพัฒนาต้องค่อยเป็นค่อยไป บริหารราชการไทยก็ได้มีการพัฒนาปรับปรุงมาโดยตลอด ดังนั้น รัฐบาลจำเป็นจะต้องเร่งฟื้นฟูประเทศให้กับมาบริหารจัดการให้อยู่ในสภาพปกติโดยเร็วที่สุด สิ่งที่ต้องดำเนินการในลำดับต้นๆ คือการจัดให้มีสถานที่ทำการของหน่วยงานราชการได้ใช้ประโยชน์และศูนย์การบริหารกระจายไปทั่วทุกภาคและทุกจังหวัดทั่วประเทศ ดังเช่น ค่ายทหาร ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจ (โรงพัก) สถานีอนามัย โรงเรียน ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข โรงงานกระดาษ หรือที่ทำการหน่วยราชการไทยในอดีต อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวหลายหลังมีค่าทางสถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่า แต่เนื่องด้วยคุณสมบัติและอายุของอาคารยังไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่กรมศิลปากรจะสำรวจขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน

(2) อาคารที่ดูไม่เป็นทรงไทย แต่ก็ยังเป็นผลผลิตจากสถาปนิกไทย และโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ก็เช่นตึกโดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กระทั่งมาสู่ยุครัฐนิยมของท่านผู้นำ จอมพล ป. พิบูลสงคราม อันนับเป็นสมัยนิยมที่ใช้สถาปัตยกรรมเป็นเครื่องแสดงออกทางการเมืองอย่างชัดเจน

รูปแบบสถาปัตยกรรมนั้นเป็นทรงไทย เช่น หลังคาทรงสูงมีจั่ว แต่ก็ลดทอนฐานานุกรมต่าง ๆ ลงอันเป็นเครื่องหมายของระบอบเก่า สิ่งก่อสร้างสำคัญในยุคนั้นก็เช่น หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โรงละครแห่งชาติ และต่อมาก็ได้ “ส่งออก” รูปแบบสถาปัตยกรรมเช่นนี้ไปสร้างเป็นสถานที่ราชการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค แต่อาคารหลายแห่งแต่ก็ยังคงเอกลักษณ์ของ “จั่ว” อย่างชัดเจน เพราะรูปแบบสถาปัตยกรรมดังกล่าวถูกสร้างขึ้นอย่างสอดคล้องกับบริบททางสังคมและการเมืองของไทยอย่างชัดเจนตรงไปตรงมาซึ่งอย่างน้อยก็ทำให้รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยยุคนี้มีคุณค่าในแง่ที่ทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญยิ่งประการหนึ่งของงานศิลปะสถาปัตยกรรม

(3) จากการศึกษาทำให้พบว่า รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ ได้สะท้อนความเปลี่ยนแปลงทางแนวคิด ค่านิยม และโลกทัศน์ทางสังคมของชนชั้นนำไทยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่สำคัญประการหนึ่งคือ ทำหน้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นไทยแบบใหม่ที่ได้รับการนิยามขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ความเป็นไทย นั้นเป็นสิ่งนามธรรมที่ไม่สามารถจับต้องอย่างรูปธรรมได้ชัดเจนและเกือบจะพูดว่าไม่มีตัวตนอยู่จริง แต่ถึงแม้จะเป็นสิ่งที่ไม่ได้อยู่จริงก็ตาม การค้นหาอัตลักษณ์ของความเป็นไทยก็ยังคงเป็นภารกิจทางจิตวิญญาณอย่างหนึ่งที่คุณคนในสังคมไม่อาจเมินเฉยหรือปฏิเสธได้อย่างน้อย ๆ ก็เป็น เวลาเกือบร้อยปีมาแล้วที่สังคมไทยโดยเฉพาะชนชั้นนำไทยต่างเร่งค้นหาและนิยาม ความเป็นไทยกันอย่างขมุกขมัวซึ่งถ้าลองพิจารณาในรายละเอียดแล้วจะสังเกตเห็นได้ชัดว่า ความเป็นไทยในช่วงเกือบร้อยปีที่ผ่านมาไม่ได้มีความหมายหรือมีนิยามที่สอดคล้องต้องกันอย่างมีเอกภาพโดยตลอดที่สำคัญยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนและยังคงเป็นประเด็นถกเถียงอย่างกว้างขวางแม้กระทั่งในปัจจุบันนั้นก็หมายความว่า ความเป็นไทยยังคงเป็นสิ่งที่มิลักษณะเคลื่อนไหวและเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการนิยามในแต่ละยุคสมัยก็จะมีลักษณะผันแปรไปตามบริบททางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา และเนื่องจากคุณสมบัติที่เป็นนามธรรมยากแก่การสัมผัสและจับต้องได้ของ ความเป็นไทยดังกล่าวมาข้างต้นนั่นเอง ทำให้การนิยาม ความเป็นไทย ในทุกยุคทุกสมัยจะเป็นจะต้องตีความนามธรรมแห่งความเป็นไทย ให้กลายเป็นลักษณะรูปธรรมบางประการให้ได้ทั้งนี้ก็เพื่อจะใช้ลักษณะที่เป็นรูปธรรมดังกล่าวมาเป็นสัญลักษณ์ทางกายภาพที่จับต้องได้และสามารถจับต้องได้ อาทิ ในยุคของการสร้างชาติสู่ความเป็น มหาอาณาจักรไทยระหว่างปี พ.ศ.2481-2487 รูปธรรมของความเป็นไทยได้ถูกเสนอผ่านองค์ประกอบทางกายภาพหลาย ๆ อย่าง อาทิ ธงชาติ เพลงชาติ การสวมหมวก การแต่งตัวแบบสากลนิยม การปรับอักษรวิธีการเขียนภาษาไทยแบบใหม่ การสร้างวานศิลปะที่เชิงกร้าวดุติ้น รวมไปถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบทันสมัย

(4) ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (หลัง พ.ศ.2490) ความเป็นไทยในแบบที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดไม่สามารถสนองตอบต่อบริบทสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้อีกต่อไป ความเป็นไทย จำเป็นที่จะต้องได้รับการตีความและนิยามได้สะท้อนความตกต่ำของแนวคิดชาตินิยมแบบเดิม ๆ ไว้ในช่วงหลังสงครามโลก อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีโอกาสหวนกลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งก็ได้นำแนวคิดชาตินิยมกลับมาใช้ใหม่ด้วย แต่ลัทธิชาตินิยมไทย ในครั้งหลังนี้ก็ได้ออกเปลี่ยนความหมายและตีความใหม่ให้แตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ลัทธิชาตินิยมไทย ไม่ได้รับการอธิบายว่าจะป็นหนทางนำไปสู่การเป็นมหาอำนาจ เช่น

ในช่วงสงครามโลก แต่มีความพยายามที่จะชี้ให้เห็นในมุมมองใหม่ว่า ลัทธิชาตินิยม นั้นจะเป็นผลดีแก่ชาติเล็ก ๆ ที่ต้องอยู่ท่ามกลางมหาอำนาจต่าง ๆ แทน นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริมงานช่างและศิลปะแบบจารีตเพิ่มขึ้นและเน้นการศึกษาองค์ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับศิลปะแบบจารีตมากขึ้นกว่าเดิม เห็นได้ชัดจากการก่อตั้งคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ขึ้นในปี พ.ศ.2498 เพื่อทำหน้าที่ผลิตสถาปนิกที่สร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยและสืบสานองค์ความรู้ดั้งเดิมของช่างไทยในอดีตให้คงอยู่และพัฒนาก้าวหน้าต่อไป ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการหันมาให้ความสนใจในเรื่องราวที่เป็นศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยเองมากขึ้นของรัฐบาลยุคหลังปี พ.ศ.2490 อັตลักษณ์ของความเป็นไทยที่เปลี่ยนนิยามและความหมายไปดังกล่าวจะมองเห็นได้ชัดเจนที่สุดจากการอธิบายความหมายของคำว่า วัฒนธรรมที่แตกต่างกันในสองยุค ซึ่งในที่นี้จะขอยกตัวอย่างจากการนิยามความหมายของคำว่า วัฒนธรรม โดยพระยาอนูมานราชน (เสถียรโกเศศ) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นลักษณะของวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมที่สุดด้วยความเชื่อดังกล่าวข้างต้นที่เริ่มแพร่หลายกว้างขวางมากขึ้นนี้เอง ผลกระทบจึงมิได้มีแค่ต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมสาธารณะซึ่งมีการใช้สอยสมัยใหม่ดังที่กล่าวมาเท่านั้น แต่ได้ส่งผลสืบเนื่องไปยังการออกแบบก่อสร้างสถาปัตยกรรมแบบจารีตทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรมทางศาสนาและสถาปัตยกรรมเนื่องในสถาบันพระมหากษัตริย์ต่างๆ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการเริ่มรื้อฟื้นรูปแบบเทคนิค ตลอดจนบรรยากาศในงานศิลปะแบบจารีตในอดีตของไทยขึ้นมาประยุกต์ใช้อีกครั้ง ร่วมกับเทคนิคทางศิลปะแบบใหม่อย่างกว้างขวางในช่วงเวลาดังกล่าวด้วยยุครัฐนิยมของท่านผู้นำ จอมพล ป.พิบูลสงคราม อันเป็นสมัยที่ใช้สถาปัตยกรรมเป็นเครื่องแสดงออกทางการเมืองอย่างชัดเจนรูปแบบสถาปัตยกรรมนั้นเป็นทรงไทย เช่น หลังคาทรงสูงมีจั่ว แต่ก็ลดทอนฐานานุรูปต่าง ๆ ลงอันเป็นเรื่องหมายของระบอบเก่า สิ่งก่อสร้างสำคัญในยุคนั้นก็เช่น หอประชุมโรงละครแห่งชาติ และต่อมาก็ได้ “ส่งออก” รูปแบบสถาปัตยกรรมเช่นนี้ไปสร้างเป็นสถานที่ราชการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค หลังยุคท่านผู้นำ สถาปัตยกรรมไทยเพื่อหน้าที่สมัยใหม่ก็ยังคงมีการสร้างเรื่อยมาตามสถานที่ราชการต่าง ๆ หรืออาคารหลายแห่ง แต่ก็ยังคงเอกลักษณ์ของ “จั่ว” อย่างชัดเจน

ภาพที่ 2 รูปแบบลวดลายสถาปัตยกรรมอาคารช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

2.1.2 คำนิยามศัพท์

(1) โบราณสถาน หมายถึง อาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีความเก่าแก่มีประวัติความเป็นมาที่เป็นประโยชน์ทางด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี นอกจากนี้ยังรวมถึงสถานที่หรือเนินดินที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์ปรากฏอยู่ เช่น วัดไชยวัฒนาราม แหล่งประวัติศาสตร์ภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แหล่งภาพเขียนสีผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น

(2) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอันทรงคุณค่าหรือทรัพย์สินของแผ่นดินอันทรงคุณค่าที่ปลูกสร้างโดยใช้เงินงบประมาณของแผ่นดิน หรือเงินบริจาค มีความเป็นมาโดยใช้ประโยชน์ในราชการเป็นสถานที่ทำการราชการไทย รวมถึงบ้านพักข้าราชการ มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และมีร่องรอยการใช้ประโยชน์ในราชการต่อเนื่องมาอันมีคุณค่าทางด้ายวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรม อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวนี้จึงถือเป็นทรัพย์สินของรัฐหรือของแผ่นดินซึ่งเป็นไปตามกฎหมายที่ราชพัสดุ

(3) การอนุรักษ์ หมายความว่า การดูแล รักษา เพื่อให้คงคุณค่าไว้ และให้หมายรวมถึงการป้องกัน การรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะด้วย

(4) การบูรณะ หมายถึง การซ่อมแซม และปรับปรุงให้มีรูปทรงลักษณะกลมกลืนเหมือนของเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แต่ต้องแสดงความแตกต่างของสิ่งที่มีอยู่เดิม และสิ่งที่ทำขึ้นใหม่

(5) โบราณสถาน หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ และศิลปวัตถุที่ติดตั้งประจำ กับอสังหาริมทรัพย์นั้น ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

2.1.3 ขอกกฎหมาย

2.1.3.1 “โบราณสถาน” ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 หมายถึง “อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย

2.1.3.2 “ที่ราชพัสดุ” ตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2562 ได้แก่

(1) อสังหาริมทรัพย์อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินทุกชนิด
 (2) ที่ดินสงวนหรือหวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ
 (3) ที่ดินที่สงวนหรือหวงห้ามไว้ใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามกฎหมายหรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งใช้หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะและให้หมายความรวมถึงทรัพย์สินที่ได้มาในกรณีดังต่อไปนี้ด้วย

(1) จัดหาหรือจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ
 (2) แลกเปลี่ยนหรือซื้อมาด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินหรือประโยชน์ของส่วนราชการ

(3) ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของส่วนราชการมาแต่เดิม

- (4) มีผู้ยกให้แก่ส่วนราชการ
- (5) ส่วนราชการได้มาโดยผลของกฎหมาย
- (6) ส่วนราชการได้มาโดยกฎหมายว่าด้วยการเวนคืน เพื่อประโยชน์ของราชการ

โดยเฉพาะ

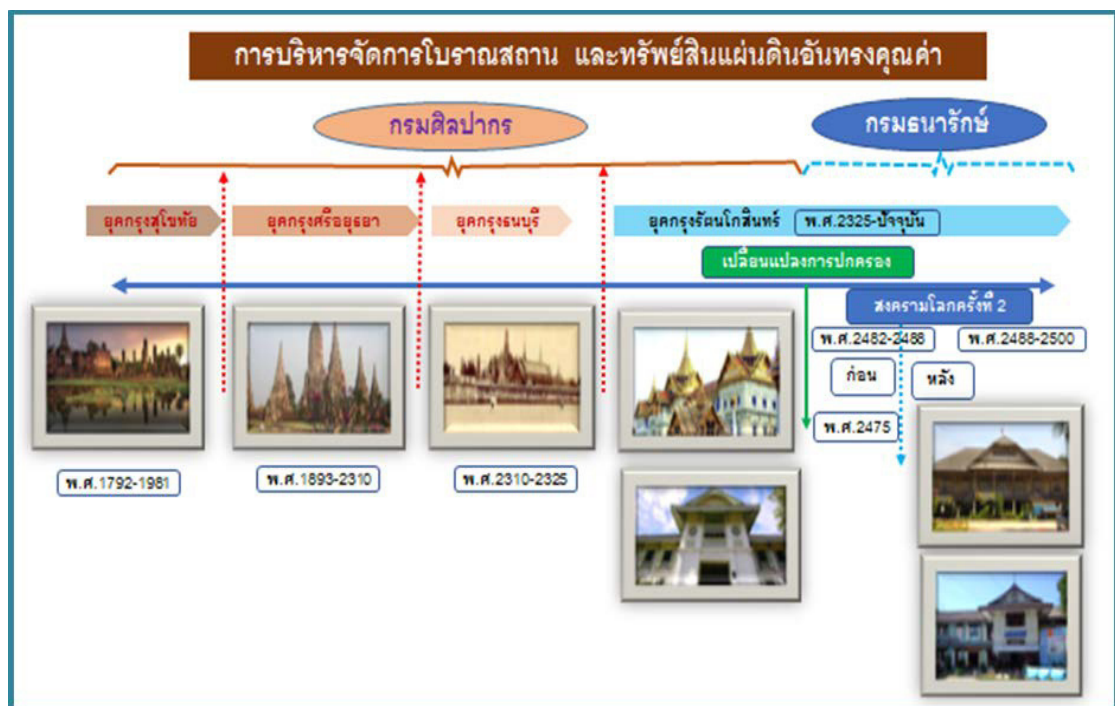
2.1.3.3 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น รวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

(1) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืน หรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน

(2) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

(3) ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า ป้อม และโรงพยาบาล สำนักราชการบ้านเมือง เรือรบ อาวุธยุทโธปกรณ์

2.1.4 เหตุผล/ความจำเป็น

ภาพที่ 3 หน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารจัดการทรัพย์สินของรัฐตามช่วงเวลาของการปกครอง

ภาพที่ 4 รูปแบบการเปรียบเทียบการบริหารจัดการทรัพย์สินของรัฐของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

(1) เนื่องจากโบราณสถานที่กรมศิลปากรสำรวจพบแล้วมีมากกว่า 3000 แห่ง และตั้งกระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งต้องการการบำรุงรักษาเบื้องต้นทั้งในด้านการเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการบุกรุกทำลายหรือการดำเนินการใด ๆ ที่ทำให้โบราณสถานต้องสูญเสียคุณค่าและความสำคัญไป รวมทั้งไม่ปล่อยให้โบราณสถานสกปรกรุ้งรังจากวัชพืช และขยะต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องขอให้ท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาเบื้องต้น

(2) โบราณสถานในความดูแลรับผิดชอบของกรมศิลปากรที่มีอยู่ทั่วประเทศนั้น กรมศิลปากรไม่สามารถดูแลรักษาได้อย่างทั่วถึง ฉะนั้น การดูแลรักษาโบราณสถานในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ จึงควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาโบราณสถานโดยกรมศิลปากรจะต้องเป็นผู้สนับสนุนทางด้านวิชาการและบุคลากรในการให้คำปรึกษาและแนะนำการปฏิบัติ

(3) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอันทรงคุณค่าที่กรมศิลปากรยังมิได้สำรวจนำเสนอขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน แต่อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอันทรัพย์สินของรัฐที่มีรูปทรงชัดเจนเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์เป็นกิจกรรมของคนไทยที่แสดงออกด้านศิลปกรรม วิชาการ สังคม หรือชาติพันธุ์วิทยา ซึ่งมีความสำคัญผูกพันแน่นแฟ้นกับชุมชนในการทำหน้าที่ของการปกครองในระบอบราชการไทย เป็นตัวแทนขององค์ประกอบทางศิลปะสถาปัตยกรรม และยังมีได้มีการสำรวจดำเนินการปรับปรุงหรือขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุพิเศษ ปัจจุบันทรัพย์สินของรัฐประเภทนี้กำลังจะถูกรื้อถอนทำลายไปเรื่อยๆ และจะไม่มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ

2.1.5 คุณค่าและความสำคัญ

(1) **ด้านเอกลักษณ์** อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอันทรงคุณค่าแสดงการรับรู้ หรือความเข้าใจถึงที่มา สถานที่ตั้งชนชาติ ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมของการบริหารหรือปกครองในระบอบราชการในช่วง ๆ หนึ่ง

(2) **ด้านวิชาการ** เป็นคุณค่าที่สะท้อนเรื่องราวในอดีต เห็นข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ด้านศิลปกรรม ซึ่งเป็นเครื่องแสดงประวัติความเป็นมาอันเก่าแก่ของชาติ รวมทั้งเป็นแหล่ง ทัศนศึกษา และแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

(3) **ด้านเศรษฐกิจ** เป็นคุณค่าที่ก่อให้เกิดรายได้และของประเทศทั้งตรงและทางอ้อม

(4) **ด้านใช้สอย** เป็นคุณค่าของสถานที่สามารถนำมาใช้งานได้ในราชการปัจจุบัน ซึ่งเป็นการใช้งานไม่ก่อให้เกิดการเสื่อมสภาพ การเปลี่ยนแปลง หรือการรื้อทำลาย

(5) **ด้านสังคม** เป็นคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีเป็นความภาคภูมิใจของคนในชาติและสังคม เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในสังคม

(6) **ด้านการเมือง** เป็นคุณค่าของสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ การกำหนดขอบเขตหรือการรักษาอธิปไตย และการสร้างความร่วมมือของคนทั้งชาติ

(7) **ด้านสุนทรียภาพ** เป็นคุณค่าความงามของศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมอันเป็นภูมิปัญญา

2.1.6 สภาพทั่วไปของปัญหา ความท้าทาย

(1) กรมศิลปากรจะเลือกพิจารณาอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานโดยเน้นให้ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และมีอายุเกิน 100 ปี สำหรับโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วประมาณ 3,000 กว่ารายการ ปัจจุบันก็ยังไม่สามารถดำเนินการบูรณะซ่อมแซมให้แล้วเสร็จครบถ้วนได้ทั้งหมด

ภาพที่ 5 ภาพอาคารโบราณสถานของไทยที่สำคัญก่อสร้างในสมัยรัชการที่ 5 ที่กรมศิลปากรดูแล

(2) สภาพปัญหาจริงอาคารสถานที่ทำการราชการไทยที่ได้ถูกจำหน่ายรื้อถอนออกไปจากพื้นที่ และได้หายไปจากสายตาของเหลือไว้แต่ภาพความทรงจำ

ภาพที่ 6 อาคารที่ทำการราชการไทยในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ปัจจุบันรื้อถอนไปแล้ว

(3) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่หน่วยงานราชการรื้อถอนออกไปจากพื้นที่ และสร้างอาคารใหม่ขึ้นมาทดแทนแล้ว

ภาพที่ 7 อาคารศาลากลางจังหวัดตากหลังเก่า ที่ได้รื้อถอนแล้ว ปัจจุบันปลูกสร้างอาคารสำนักงานเทศบาลเมืองตาก

(4) อาคารสถานที่ทำการราชการไทยที่ได้รับงบประมาณในการซ่อมแซมปรับปรุงของส่วนราชการผู้ใช้แล้ว แต่การซ่อมแซมบูรณะอาคารภายในและภายนอกดังกล่าวบางอย่างไม่อนุรักษ์ตามรูปแบบดั้งเดิม

ภาพที่ 8 อาคารสถานีตำรวจสวรรคโลก จวนผู้ว่าราชการจังหวัดตาก และที่ว่าการอำเภอแม่ฮ่องสอน หลังเดิม

(5) สภาพอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่รอกการบูรณะ และบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 9 อาคารที่ว่าการอำเภอบางกระทุ่ม โรงเรียนประจำจังหวัด ศาลจังหวัดแม่สอด และโรงเรียนพรหมพิรามอุทิศ หลังเดิมรอกการปรับปรุงซ่อมแซม

2.1.6 สภาพปัญหาที่ผ่านมาและแนวโน้มของปัญหาในอนาคต และผลกระทบที่เกิดขึ้น

2.1.6.1 อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราชพัสดุปัจจุบันอยู่ในความปกครองดูแลของส่วนราชการและครอบครองใช้ประโยชน์ ในจำนวนนี้มีอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างหลายหลังที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมร่วมยุคระหว่างตะวันตกกับสถาปัตยกรรมไทยผสมผสานกัน หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยังคงหลงเหลืออยู่ในเห็นอยู่ในหลายจังหวัดในปัจจุบัน ต่อไปในอนาคตอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอันทรงคุณค่าเหล่านี้ก็จะเลือนหายไปจากสายตาของคนไทยและจะไม่พบเห็นใดที่สุดเนื่องจากส่วนราชการผู้ใช้ประโยชน์ใช้อำนาจตามกฎหมายที่มีดำเนิการรื้อถอนออกไปเนื่องจากความชำรุดทรุดโทรม หรือต้องการพื้นที่เพื่อปลูกสร้างอาคารหลังใหม่ทดแทนหลังเดิมเพื่อใช้สอยประโยชน์ตามภารกิจที่ขยายเพิ่มขึ้นเป็นระยะ หากส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ และภาคประชาสังคม มิได้เข้าร่วมกันปกป้องหวงแหน อนุรักษ์ดูแลสถานที่ราชการไทยดังกล่าวเก็บไว้เพื่อการศึกษา ค้นคว้า ประวัติความเป็นมาความเป็นอัตลักษณ์ของสถาปัตยกรรมสถานที่ทำการราชการไทยนับว่าเป็นการสูญเสียมรดกของชาติไปอย่างไม่มีโอกาสเรียกคืนกลับมาดั่งเดิมได้ต่อไปอีกแล้ว

2.1.6.2 ปัญหาที่เกิดจากข้อกำหนดที่เปิดเป็นข้อยกเว้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับส่วนราชการผู้ใช้อาคารและสิ่งปลูกสร้างตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ข้อ 19 – ข้อ 21 กำหนดไว้ ดังนี้

➤ ข้อ 19 กรณีผู้ใช้ที่ราชพัสดุประสงค์จะรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราชพัสดุในกรุงเทพมหานคร ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมธนารักษ์ก่อน และเมื่อได้รื้อถอนแล้ว ให้แจ้งให้กรมธนารักษ์ทราบ การรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ในที่ราชพัสดุในจังหวัดอื่น ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน และเมื่อได้รื้อถอนแล้วให้แจ้งธนารักษ์จังหวัดทราบ

➤ ข้อ 20 อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นที่ราชพัสดุไม่ต้องขออนุญาตรื้อถอนจากอธิบดีกรมธนารักษ์หรือผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน มีดังนี้

- (1) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ก่อสร้างมาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าปี
- (2) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ชำรุดใช้ในราชการไม่ได้
- (3) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ชำรุดจนใช้ในราชการไม่ได้
- (4) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างเดิมเพื่อปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใหม่

ทดแทนตามที่ได้รับงบประมาณ

➤ ข้อ 21 ในกรณีที่อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่จะรื้อถอนตามข้อ 19 หรือข้อ 20 มีลักษณะที่ยังมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม หรือสถาปัตยกรรมที่ควรอนุรักษ์ไว้หรือมีสภาพที่ยังใช้ประโยชน์ในทางราชการต่อไปได้ ก่อนแจ้งขออนุญาตรื้อถอนตามข้อ 19 หรือก่อนทำการรื้อถอนตามข้อ 20 แล้วแต่กรณีให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุแต่งตั้งคณะกรรมการจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน

พิจารณาเหตุผลและความจำเป็นตลอดจนปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ

ตารางที่ 1 ข้อมูลอาคารและสิ่งปลูกสร้างของรัฐ (ที่ราชพัสดุ)

ข้อมูลอาคารและสิ่งปลูกสร้างของรัฐ					
ลำดับที่	รายการ	จำนวน (หลัง)	ราคาส่งปลูกสร้าง (ล้านบาท)	คิดเป็นร้อยละ	จำนวนอาคารทรงคุณค่าที่คงเหลืออยู่ร้อยละ 3 (หลัง)
1.	อาคารที่ทำการ	112,943	3,574,536	19.11	3,388
2.	อาคารประกอบ	371,258	30,594,579	62.89	
3.	สิ่งก่อสร้างอื่นๆ	106,799	2,419,770	18.00	
	รวม(1)-(3)	591,000	36,588,885	100	3,388

ที่มา: ข้อมูลกรมธนารักษ์

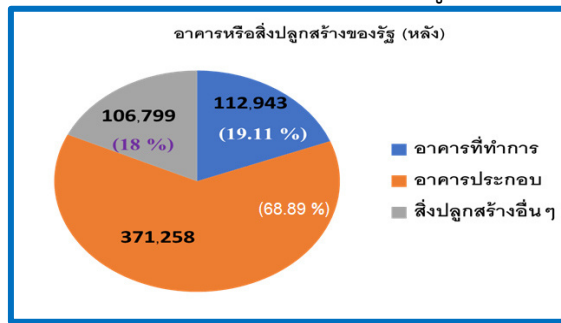
ตารางที่ 2 ข้อมูลการรื้อถอนอาคารและสิ่งปลูกสร้างของรัฐ (ที่ราชพัสดุ)

ความสูญเสียอาคารอันทรงคุณค่าจากการรื้อถอนอาคารของรัฐ				
ลำดับที่	ปีที่อนุญาตให้รื้อถอน	จำนวน (หลัง)	ค่าเฉลี่ยอาคารที่ทำการที่ถูกรื้อถอนต่อปี (หลัง)	ค่าเฉลี่ยอาคารที่ทำการทรงคุณค่าที่ถูกรื้อถอน (ร้อยละ25) หลัง/ปี
1.	2557	946	180	45
2.	2558	974	186	47
3.	2559	884	168	42
4.	2560	594	113	28
	รวม	3,398	647	162

หมายเหตุ ประมาณการความสูญเสียอาคารทรงคุณค่าเฉลี่ยปีละ 41 หลัง นับแต่ปี 2523-2562 (40x8) = 6,480 หลัง

ที่มา: ข้อมูลกรมธนารักษ์

ตารางที่ 3 กราฟวงกลมแสดงสัดส่วนอาคารและสิ่งปลูกสร้างของรัฐ (ที่ราชพัสดุ)

ที่มา: ข้อมูลกรมธนารักษ์

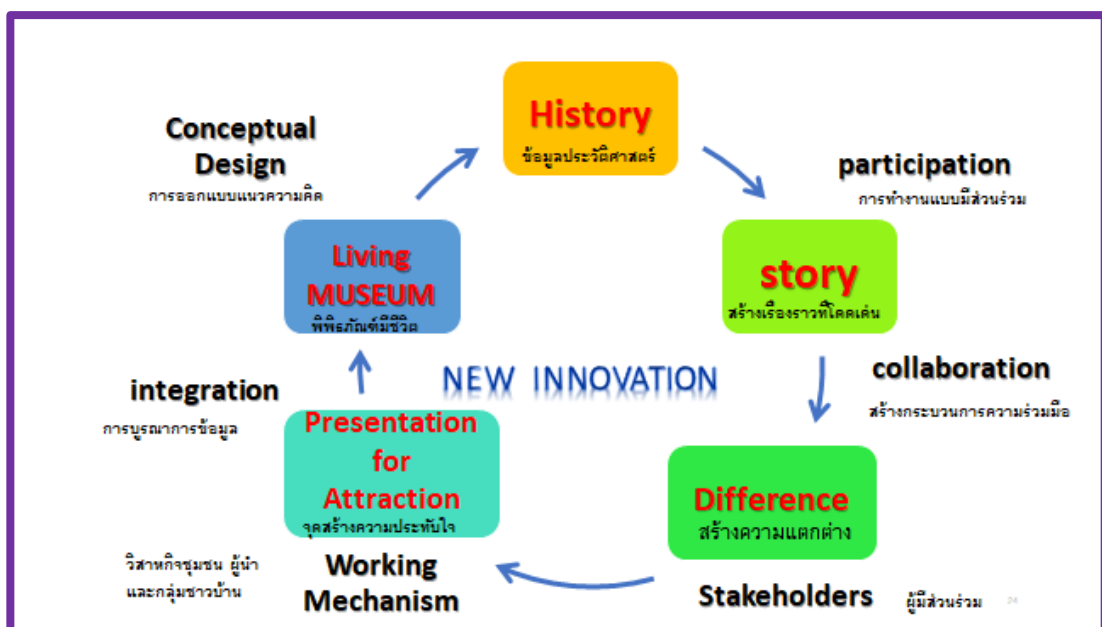
2.1.7 แนวคิด

2.1.7.1 พื้นฐานแนวคิด (New Public Service)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์แนวคิดพื้นฐาน

	Citizenships	Public Interests
1. สร้างค่านิยมเพื่อการอนุรักษ์	1. พัฒนาคุณภาพชีวิตของคน	1. สถานที่ทำการราชการไทย
2. ปกป้องและหวงแหน รวมถึงการดำรงไว้เพื่อเยาวชนรุ่นหลาน	ในชุมชน	ที่ได้รับการอนุรักษ์ที่เป็นอัตลักษณ์ที่ของชาติ
3. รับฟังและพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม	2. สร้างความผูกพันทางจิตใจ	2. ผลประโยชน์ร่วมของคน
	3. การเข้าถึงและเข้าใจต่อวิถีความเป็นมาสถานที่ราชการไทย ในอดีต	ในชุมชน

2.1.7.2 กรอบแนวคิด

ภาพที่ 10 รูปแบบกรอบความคิดเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาที่ยั่งยืน

ภาพที่ 11 รูปแบบแนวความคิดการสร้างเรื่องราวที่โดดเด่นเพื่อเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์
ของยุค

2.1.7.3 การศึกษาต้นแบบ

(1) ประเทศญี่ปุ่น การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมสถานที่ทำการราชการ
และการบริหารจัดการของประเทศญี่ปุ่น

ภาพที่ 12 การอนุรักษ์อาคารศาลาว่าการเก่าฮอกไกโดรูปแบบสถาปัตยกรรมโคโลเนียล และ
การบริหารจัดการ

ศาลาว่าการเก่าฮอกไกโด เขตชูโอ ซัปโปโร ประเทศญี่ปุ่น เดิมใช้เป็นอาคารรัฐบาล
ปัจจุบัน ใช้เป็นพิพิธภัณฑ์ อาคารก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ.2416 ในรัชสมัยเมจิใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมโค

โลเนียลแบบอเมริกัน เมื่อแรกสร้างเสร็จเป็นหนึ่งในอาคารที่ใหญ่ที่สุดในญี่ปุ่น โดยแรกใช้เป็นที่ทำการของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาอวกโคโด (ไคตากูชิ) เคยถูกเพลิงไหม้เมื่อปี พ.ศ.2422 โดยได้ซ่อมแซมอาคารหลังเก่าที่ถูกไฟไหม้ และใช้การได้ในปี พ.ศ.2431 การซ่อมแซมใหม่นี้ได้ใช้อิฐแดงมาปูผนังตลอดจนโดมกลางของอาคาร สำหรับเขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่า หรือ Denken ถือเป็นรูปแบบการอนุรักษ์อาคาร สถาปัตยกรรมของประเทศญี่ปุ่นที่มีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม และมีการเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งหาไม่ได้ในภูมิภาคพื้นที่อื่นทั้งวิธีการและจำนวน การบริหารจัดการเขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่าถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้กระบวนการเชิงพื้นที่ด้วยรูปแบบดังกล่าวประสบความสำเร็จ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการเขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่า คือ การประสานความร่วมมือกันระหว่างชุมชนสถาบันการศึกษาและหน่วยงานของภาครัฐทั้งท้องถิ่นและส่วนกลาง ทั้งในแง่นโยบายและการปฏิบัติ ควบคู่กับการให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ

(2) ประเทศจีน Dream Town หรือ Dream Village

ภาพที่ 13 การพัฒนาสถานที่โบราณของบุคคลสำคัญใน Dream Town หรือ Dream Village

Dream Town หรือ Dream Village ดำเนินการเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2558 ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองหางโจว มีวัตถุประสงค์การสร้างเพื่อเป็นที่บ่มเพาะผู้ประกอบการรุ่นใหม่ และสร้างบริษัท Startup Internet ที่สำคัญมีการวางผังโครงการได้อย่างกลมกลืนระหว่างชุมชนโบราณที่มีสถาปัตยกรรมอาคารโบราณของบุคคลและชุมชนให้มีความโดดเด่นผสมผสานกับเทคนิคการออกแบบร่วมสมัยที่ทันสมัย เปิดพื้นที่อาคารบ้านเรือนโบราณให้ประชาชนเข้าไปค้าขายทำธุรกิจได้อย่างลงตัว และได้วางผังโครงการให้มีพื้นที่สำหรับการปลูกสร้างอาคารขนาดใหญ่โดยใช้วิศวกรรมที่ทันสมัย ถ้าได้มีโอกาสได้เข้าไปเยี่ยมชมจะสามารถสัมผัสกลิ่นอายของชุมชนในอดีตและสามารถสัมผัสกับเมืองธุรกิจรูปแบบใหม่และในอนาคต

2.1.8 แนวทางป้องกันและลดการสูญเสียด้านสถาปัตยกรรมสถานที่ทำการราชการไทย

2.1.8.1 แนวทางการป้องกันอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทรงคุณค่าต้องมีแนวทางป้องกันเพื่อ มิให้มีการรื้อถอนหรือถูกทำลาย เห็นควรกำหนดแนวทาง ดังนี้

(1) ทำความเข้าใจและแจ้งให้หน่วยงานที่ครอบครองอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอันทรงคุณค่าให้ความสำคัญและเห็นคุณค่า โดยขอความร่วมมือให้หน่วยงานผู้ใช้อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นๆ จัดหางบประมาณมาสนับสนุนในการบูรณะซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี

(2) สร้างทีมเฉพาะกิจและเครือข่ายอนุรักษ์การสำรวจและตรวจสอบว่าอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่สมควรได้รับการอนุรักษ์มีทั้งหมดในปัจจุบันมีจำนวนเท่าใด โดยแยกจัดเป็นกลุ่มกรู๊ปตามความสำคัญที่จะได้รับการซ่อมแซมหรือปล่อยทิ้งร้างจำนวนเท่าใด ค้นหาข้อมูล พร้อมจัดทำข้อมูลประวัติความเป็นมาของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง โดยใช้ โดยใช้ Big Data

(3) ตรวจสอบและประเมินวิเคราะห์สภาพของอาคารและสิ่งปลูกสร้างอันทรงคุณค่าที่ได้ตรวจสอบในเบื้องต้น และพิจารณาความเสียหายเพื่อจัดหางบประมาณมาบูรณะซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพเดิมต่อไป

2.1.8.2 แนวทางการลดการสูญเสียมรดกชาติของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอันทรงคุณค่าซึ่งเป็นที่ราชพัสดุที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมดังกล่าว สมควรได้รับการพัฒนาและการจัดอาคารในเชิงอนุรักษ์ แม้มีศักยภาพแต่ไม่มีการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ไร้ประโยชน์ จึงสมควรใช้ความคิดริเริ่มใหม่ (New Innovation) โดยให้กรมธนารักษ์เป็นหลัก และให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ในระดับจังหวัดประสานความร่วมมือทางวิชาการกับกรมศิลปากร มหาวิทยาลัย ส่วนราชการผู้ใช้ที่ราชพัสดุ หน่วยงานภาคีภาครัฐ เอกชน และชุมชนร่วมกันในการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมให้มุ่งไปสู่ความยั่งยืนบนความสมประโยชน์ของทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) โดยดำเนินการ ดังนี้

(1) ดำเนินการทางทะเบียนเพื่อควบคุมอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอันทรงคุณค่าที่ยังเหลืออยู่ทั้งหมดจะต้องขึ้นทะเบียนพิเศษเพื่อปกป้อง มิให้หน่วยงานผู้ใช้อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างทำการรื้อถอนหรือทำลาย หรือปล่อยทิ้งร้างจนชำรุดทรุดโทรมซึ่งยากต่อการบูรณะซ่อมแซม

(2) ปลูกจิตสำนึกให้ส่วนราชการผู้ใช้ ส่วนราชการส่วนท้องถิ่น และชุมชน ให้มีความหวงแหนมองเห็นความสำคัญคุณค่าอันเป็นมรดกของชาติ

(3) พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2562 ได้ประกาศใช้แล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างจัดทำกฎหมายลูก ได้แก่ กฎกระทรวงการคลัง และระเบียบกระทรวงการคลัง มากำหนดรายละเอียดวิธีการใช้ เห็นควรทบทวนกฎกระทรวงฯ และระเบียบฯ ห้ามส่วนราชการผู้ใช้ดำเนินการรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทรงคุณค่าและได้มีการขึ้นทะเบียนพิเศษไว้แล้ว กรณีจำเป็นต้องรื้อถอนอาคารเพื่อการขายทอดตลาดหรือทำลายต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และต้องรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อน ยกเว้นกรณีรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทรงคุณค่าเพื่อไปตั้งในที่แห่งใหม่เพื่อการอนุรักษ์

(4) หากส่วนราชการผู้ใช้เห็นผลความจำเป็นจะต้องรื้อถอนอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างเพื่อใช้สอยที่ดินเช่นปลูกสร้างอาคารหลังใหม่แทนหลังเดิม หรือต้องการจำหน่ายอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างเนื่องจากชำรุดทรุดโทรมจนเป็นอันตรายหรือเสียหายไปมากกว่าเดิม กรมธนารักษ์ หรือสำนักงานธนารักษ์พื้นที่จะต้องพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

- 1) จัดหาที่ดินราชพัสดุแปลงอื่นทดแทนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน
- 2) หากการหาที่ดินทดแทนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกระทำได้ยากอันเนื่องมาจากเหตุใดๆ ก็ตาม กรมธนารักษ์สมควรจัดหาพื้นที่กลางในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งซึ่งมีขนาดเนื้อที่พอสมควรที่จะถอดแบบเคลื่อนย้ายอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างหลายๆ ที่มีลักษณะปัญหาเช่นเดียวกัน แล้วรวบรวมดำเนินการโดยใช้หลักวิชาการ ไปจัดสร้างไว้ในพื้นที่เดียวกันที่สามารถรองรับได้เพื่อใช้จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ หรืออุทยานประวัติศาสตร์สถานที่ทำการราชการไทยอย่างน้อยภาคละ 1 แห่ง

- 3) การดำเนินการตามข้อ 2) ให้ใช้งบประมาณสนับสนุนจากให้ส่วนราชการผู้ใช้ง่อนเป็นลำดับแรกก่อน หากขัดข้อง ให้ขอความร่วมมือจากส่วนราชการส่วนท้องถิ่น โดยใช้งบประมาณพัฒนาจังหวัด หรืองบกลุ่มจังหวัด หรือเปิดประมูลให้ภาคเอกชนมาลงทุนพัฒนาให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์ดังกล่าวต่อไป

2.1.9 แนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อการอนุรักษ์

- (1) สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายเหมาะสมกับศักยภาพที่ราชพัสดุ และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังเช่น การใช้เป็นพิพิธภัณฑ์หรือศูนย์การเรียนรู้ทางสถาปัตยกรรมสถานที่ทำการราชการไทยของแต่ละชุมชนหรืออาจใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวหารายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ ให้จัดทำในรูปของคณะกรรมการฯหรือคณะอนุกรรมการฯ

- (2) จัดทำแผนอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมประวัติศาสตร์ พร้อมศึกษาประวัติศาสตร์ (History) และนำเสนออัตลักษณ์ที่โดดเด่นของสถานที่และพื้นที่ให้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในส่วนภูมิภาค ของระดับชาติ

- (3) เพิ่มมูลค่าสิ่งปลูกสร้างเพื่อใช้เป็นต้นทุนทางสังคมทางศิลปวัฒนธรรม ความเป็นตัวตน รักษาอนุรักษ์ให้เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน

2.1.10 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์เป้าหมาย

Result		
Output	Outcome	Ultimate/outcom
❖ อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอันทรงคุณค่าได้รับการตรวจสอบพร้อมข้อมูลประวัติความเป็นมา และได้รับการขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุพิเศษอันทรงคุณค่า	<ol style="list-style-type: none"> ลดการสูญเสียทรัพย์สินของแผ่นดินอันมรดกชาติ อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอันทรงคุณค่าได้รับการดูแลบำรุงรักษา เพิ่มศักยภาพและมูลค่าทรัพย์สินของรัฐอันเป็นต้นทุน ทางบัญชีและทางจิตใจของ คนไทย 	<ol style="list-style-type: none"> มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการศึกษา ค้นคว้า มีพิพิธภัณฑ์หรือพิพิธภัณฑน์มีชีวิตเพื่อสัมผัสความเป็นมาในอดีต มีอุทยานประวัติศาสตร์การเรียนรู้ พัฒนาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

Up Stream	Main Stream	Down Stream
<ol style="list-style-type: none"> ตรวจสอบข้อมูลที่ราชพัสดุอันทรงคุณค่าทั่วประเทศ สร้างทีมเฉพาะกิจลงพื้นที่สำรวจสภาพจริงและศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์และความสำคัญของสถานที่ ชี้แจงทำความเข้าใจกับส่วนราชการผู้ใช้อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอันทรงคุณค่าให้รู้สึกหวงแหนอนุรักษ์และให้ความร่วมมือในการพัฒนาเชิงวัฒนธรรม สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานผู้ใช้กับชุมชนเพื่อสร้างค่านิยมอนุรักษ์ 	<ol style="list-style-type: none"> ขึ้นทะเบียนพิเศษประเภทอนุรักษ์และพร้อมบันทึกประวัติความเป็นมาและความสำคัญห้ามมิให้รื้อถอนจำหน่าย (กรมธนารักษ์) ร่วมสนับสนุนด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องและให้คำปรึกษาทางวิชาการสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และดั้งเดิม (กรมศิลปากร,กรมโยธาธิการและผังเมือง) การสร้างนวัตกรรมกรรมการบริหารและการเชิงวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว (ททท.) การพัฒนาทรัพย์สินอันทรงคุณค่าเพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพย์สินอันทรงคุณค่าและอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐาน (อปท./ส่วนราชการผู้ใช้) ให้คำปรึกษาด้านอนุรักษ์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องและจำเป็น (สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ) 	<ul style="list-style-type: none"> เชื่อมโยงตลาดการท่องเที่ยวและกำหนดไว้ในปฏิทินท่องเที่ยว จัดงานมหกรรมและกิจกรรมเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยว จัดให้เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้มาศึกษาดูงาน หรือเพื่อการค้นคว้าทางวิชาการในความเป็นอัตลักษณ์ไทยด้วยความภาคภูมิใจคนไทย

2.1.9.1 เป้าหมายตัวชี้วัด (KPI)

(1) อาคารและสิ่งปลูกสร้างของรัฐอันทรงคุณค่าได้รับการปกป้อง และลดการสูญเสียมรดกของชาติในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2481 – 2520) พร้อมขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุพิเศษให้ครบถ้วนภายในปี พ.ศ. 2564

(2) อาคารและสิ่งปลูกสร้างของรัฐอันทรงคุณค่าจะต้องได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาศักยภาพให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พิพิธภัณฑ์หรือพิพิธภัณฑ์มีชีวิต และหรือเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ อย่างมีระบบตามหลักวิชาการ โดยใช้นวัตกรรม คิดเป็นร้อยละ 50 ภายในปี พ.ศ. 2565

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้อาคารและสิ่งปลูกสร้างของรัฐอันทรงคุณค่าพร้อมสถานที่ตั้งให้เป็นแหล่งศึกษาท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้นให้กับราษฎรในชุมชนไม่น้อยกว่า 5,000 ราย

2.1.9.2 เป้าหมายความสำเร็จ

“อาคารและสิ่งปลูกสร้างของรัฐอันทรงคุณค่าได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาเพิ่มศักยภาพให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์หรือพิพิธภัณฑ์มีชีวิต และหรืออุทยานประวัติศาสตร์ พร้อมยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เป็นที่สนใจของประเทศ”

2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.2.1 ความเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ

(1) **นโยบายรัฐบาล** พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา แลกเปลี่ยนนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ 11 ด้าน เน้นด้านมั่นคงและไร้การทุจริต สำหรับแนวทางการป้องกันและอนุรักษ์มรดกของชาติด้านสถาปัตยกรรมสถานที่ทำการราชการไทยยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2481 – 2520) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลข้อ 4 ด้านการศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ตามแนวทางข้อ 4.8 การอนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทย และภาษาถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้ สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทย นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ

(2) **ขับเคลื่อนประเทศไทยตามแนวคิดไทยแลนด์ 4.0** ให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงการคลัง ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (National Strategy) ยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ 2 การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ในประเด็นยุทธศาสตร์เป็นแม่เหล็กการท่องเที่ยวระดับโลกโดยการพัฒนารูปร่างด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงด้วยอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย สร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลายของการท่องเที่ยว

2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ

ในการเสนอแนวทางป้องกันและลดการสูญเสียมรดกของชาติด้านสถาปัตยกรรม สถานที่ทำการราชการไทยยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2488-2520) จะต้องเป็นผู้นำที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

2.3.1 วิสัยทัศน์ คือ การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในแนวทางการพัฒนาให้ดีขึ้น ความเป็นไปได้ และเป็นเป้าหมายที่คนส่วนใหญ่มีความเห็นพ้อง

2.3.2 การคิดเชิงกลยุทธ์ มีความคิดที่เป็นระบบ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ ความต้องการและวินิจฉัยปัญหาได้ละเอียดถี่ถ้วน มองเห็นในมุมที่แตกต่างหรือมุมมองที่ถูกมองข้าม เห็นเป้าหมายหลักเป้าหมายรองที่ต้องการบรรลุและแนวทางแก้ปัญหาได้ชัดเจน เมื่อนำไปปฏิบัติ สามารถสอดประสานกันระหว่างส่วนงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.3.3 ความเป็นมืออาชีพ คือการเป็นผู้บริหารที่มีคุณธรรม ความรู้ มีวิสัยทัศน์ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น กล้าที่จะคิดและดำเนินการ มีความยืดหยุ่น ดำเนินงานตามหลักการ เหตุผล และรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น

2.3.4 ทักษะการสื่อสาร สามารถแสดงความคิดเห็นหรืออธิบายให้ผู้ร่วมงาน มีศิลปะในการจูงใจ สามารถนำเสนอผลงานได้อย่างกระชับ และง่ายต่อการทำความเข้าใจ

3.แผนพัฒนาตนเอง

(ข้อมูลส่วนบุคคล ไม่เผยแพร่)

บรรณานุกรม

- สถาบันพระสังฆาธิการ สำนักงานงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2556) เอกสารโครงการถวายเป็นความรู้
แด่พระสังฆาธิการฝ่ายสี่อเสริมความรู้ทางไกล พ.ศ. 2556 เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน
โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ สืบค้นเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2562 www.sta.onab.go.th
- กรมธนารักษ์ กรอบการประเมินส่วนราชการตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 สืบค้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2562 www.treasury.go.th
- นายปณรสี รักษา (2560) บทความสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในเมืองลพบุรี สืบค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน
2562 www.tci-thaijo.org
- สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนัก
นายกรัฐมนตรี คู่มือการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
เล่ม 1 สืบค้นเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2562 www.dloc.opm.go.th
- สำนักงานธนารักษ์พื้นที่พิษณุโลก (โดย ดร.ปรวีร์ พันธนียะ (2561) โครงการพิพิธภัณฑ์ (Living
Museum) “บ้านหุ่ยส์ อาคารราชพัสดุดำเนินการอนุรักษ์หักกลับมามีชีวิตของเมือง
ลำปาง” สืบค้นเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2562 www.porawee@mail.com

ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

ชื่อ - สกุล นายวิรัช เกตุนวม

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี เศรษฐศาสตรบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปี พ.ศ. 2542

ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปี พ.ศ.2552

ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปี พ.ศ. 2555

ประสบการณ์การรับราชการ

1. เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ 7 สนง.ธนารักษ์พื้นที่สตูล ปี พ.ศ.2544 – 2545
2. เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ 7 สนง.ธนารักษ์พื้นที่แพร่ ปี พ.ศ.2546 – 2547
3. เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ชำนาญการ สนง.ธนารักษ์พื้นที่ตาก ปี พ.ศ.2548 - 2552
4. เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ชำนาญการ สนง.ธนารักษ์พื้นที่พิษณุโลก ปี พ.ศ.2553 - 2555
5. ธนารักษ์พื้นที่แม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ.2556 - 2558
6. ธนารักษ์พื้นที่สุรินทร์ ปี พ.ศ.2558 - 2559
7. ธนารักษ์พื้นที่ตาก ปี พ.ศ.2559 - 2562
8. ผู้ตรวจราชการกรมธนารักษ์ ปี พ.ศ.2561 - 2562
9. ธนารักษ์พื้นที่นครสวรรค์ ถึงปัจจุบันปี พ.ศ.2562

ผลงานทางวิชาการ

1. ผลงานเรื่องการพัฒนาโครงการบ้านมั่นคงบนที่ดินราชพัสดุในพื้นที่จังหวัดตาก
2. ผลงานเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อโครงการบ้านมั่นคงบนที่ดินราชพัสดุในพื้นที่จังหวัดตาก
3. ผลงานเรื่องการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำป่าายอำเภอปางมะผ้าจังหวัดแม่ฮ่องสอน
4. ผลงานเรื่องการพัฒนาที่ดินราชพัสดุในพื้นที่ตำบลชายแดนช่องจอม อำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน **ธนารักษ์พื้นที่นครสวรรค์**

สถานที่ทำงาน

สำนักงานธนารักษ์นครสวรรค์

49/5 ถนนโกสีย์ใต้ ตำบลนครสวรรค์ตก

อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์